

Abstrakt

Práce se zabývá motivem piety v malbě a grafice u českých a českoněmeckých umělců první poloviny dvacátého století. Zkoumá inspirace a vlivy dotýkající se nábožensky orientovaných děl této množiny malířů. Začátek shrnuje vývoj ikonografického motivu piety, jenž se osamostatnil postupnou proměnou námětů oplakávání Krista a snímání z kříže. Celá práce je rozdělena na dvě části. V první je pozornost věnována českým umělcům, v druhé pak českoněmeckým výtvarníkům pohybujícím se v českém uměleckém prostředí. Podkapitoly jsou rozčleněny a nazvány podle myšlenkové základny a podobnosti výrazu zahrnutých umělců. Na počátku století se pietou zabýval Rudolf Adámek ovlivněn dobovým symbolismem. Karel Holý posunul význam piety na vyjádření těžkého lidského údělu, stejně jako František Tichý ve svých kompozicích milosrdného Samaritána ne nepodobných gotickým sochám piet. Existencialistické myšlenky se objevily v tvorbě Jana Autengruber. U Vojtěcha Tittelbacha se mísí existenciální úzkost s veselím cirkusových her. Téma piety se stalo aktuální zvláště v době válečných událostí. Karel Černý na ni reagoval několika obrazy plaček s monumentalizovanými figurami, které zvyšují sílu výrazu. Endre Nemes vtěloval své protiválečné metafory do metafyzických obrazů pražských madon, které skládal v arcimbaldovském duchu z architektury pražských kostelů. K jistému druhu historismu se uchýlil Alois Wachsman. Velmi osobitým způsobem zpracovával téma piety Bohuslav Reynek, když umisťoval kompozice do svého bezprostředního všedního okolí. Německy hovořící část české výtvarné scény byla ovlivněna mnohem více vzory starých mistrů. Aktuálními se stala díla Mathiase Grünewalda, El Greca, Tintoretta a dalších. Duchovním vůdcem řady německo-českých výtvarníků se stal August Brömse. Edgar Jantsch se nechal inspirovat perspektivní zkratkou Andrea Mantegni. Důležitou roli hrály také krystalické tvary vycházející z osobité modifikace kubismu. Ve svých dílech je využívali Vratislav Hugo Brunner a Franz Urban. Zcela ojedinělé jsou „světelné klece“ Maxima Kopfa posouvající význam jeho kompozic do symbolistické roviny. Díky zastoupení široké škály umělců a jejich uměleckých směrů je možno pozorovat, že zobrazování motivu Piety nesouviselo pouze s reakcí na válečné události, ale že pronikalo napříč rozdílným politickým, náboženským a národnostním spektrem.

Klíčová slova: motiv piety, snímání z kříže, oplakávání Krista, 1. polovina 20. století, českoněmečtí umělci, malířství, náboženské motivy, Jan Autengruber, Endre Nemes, František Tichý, Bohuslav Reynek, Karel Černý, August Brömse, Maxim Kopf